

Konferencja

Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Uczeń zdolny i potrzebujący
specjalnego wsparcia

Program konferencji

1. Wykład: Na czym polega indywidualizacja K.Przychodzień
2. Praktyczne aspekty pracy z uczniem zdolnym (Monika Markowska, Elżbieta Janikowska)
3. Wykład: Uczeń zdolny- rozwiązania systemowe Elżbieta Babicz
4. Praktyczne aspekty pracy z uczniem potrzebującym specjalnego wsparcia Jagoda Kułak
5. Podsumowanie- pełen obraz działań w przypadku szczególnych potrzeb Kamilla Przychodzień

„Są kwestie, które my wszyscy, zajmujący się nauczaniem powinniśmy rozumieć: (...)

**celem nauczania jest optymalne uczenie się
każdego ucznia z osobna,**

a zatem wiedza o tym, na czym polegają różnice między uczniami, jest warunkiem wstępnym zindywidualizowanego podejścia”.

Słowa – klucze

**Uczenie się
każdego**

Ch. Galloway, Psychologia uczenia się i nauczania. T. II. PWN. Warszawa 1988.

Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, to w szczególności uczniowie:

- wybitnie zdolni;
- niepełnosprawni i przewlekłe chorzy;
- z zaburzeniami zachowania, niedostosowani społecznie i zagrożeni niedostosowaniem;
- pochodzący ze środowisk i obszarów zaniedbanych ekonomicznie i kulturowo;
- z innymi trudnościami w nauce.

Rozpoznawanie potrzeb i ich wpływu na możliwości edukacyjne

- Rozpoczynając pracę z dzieckiem o specjalnych potrzebach edukacyjnych, należy **poznać ucznia i zaakceptować jego możliwości i ograniczenia oraz prawo do własnego tempa rozwoju**
- Przede wszystkim powinniśmy wyposażyć naszego ucznia w takie umiejętności i wiedzę, **które pozwolą mu być jednostką autonomiczną.**

Podstawy prawne nauczania indywidualizowanego

Ustawa o Systemie Oświaty

Art. 1. System oświaty zapewnia w szczególności:

- 4) **dostosowanie treści, metod i organizacji nauczania do** możliwości psychofizycznych uczniów, a także możliwość korzystania z pomocy psychologiczno-pedagogicznej i specjalnych form pracy dydaktycznej;

Ustawa o Systemie Oświaty, c.d.

- 5) **możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami;**
- 5a) **opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwienie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych;**
- 6) **opiekę nad uczniami szczególnie uzdolnionymi poprzez umożliwienie realizowania indywidualnych programów nauczania oraz ukończenia szkoły każdego typu w skróconym czasie;**

Poziomy nauczania zindywidualizowanego

Pierwszy poziom nauczania zindywidualizowanego, to budowanie odrębnej edukacji dla każdej jednostki (ucznia), choćby poprzez **dobór odpowiednich przedmiotów zajęć pozaobligatoryjnych**, które umożliwiają kształtowanie i pogłębianie zainteresowań, wiedzy lub wyrównywanie umiejętności, zdolności czy wręcz terapię.

Drugi poziom to **konstruowanie programów** w obrębie poszczególnych przedmiotów tak, by uwzględniały rozpoznania konkretnych uczniów, konkretnych grup. Warto więc opierać edukację na programach własnych, tworzonych przez konkretnych nauczycieli dla konkretnych grup uczniów.

Trzeci poziom indywidualizacji może odbywać się w obrębie klasy, a więc grupy uczniów – taki **dobór treści, metod, form pracy**, które sprawdzają się w dużej grupie uczniów, a przede wszystkim które wykorzystują każdego ucznia z osobna i każdego z osobna będą kształtować. Jasne więc, że należy zrezygnować z metod mało twórczych, opartych na pozornym dialogu nauczyciel – klasa, które nie rozwijają, a pozwalają dużej grupie uczniów „przetrwać do dzwonka”.

Umiejętności
indywidualizowania
programów, metod i form
pracy oraz planowania
zajęć pozalekcyjnych

Indywidualizacja?

Przed wizytacją w szkole nauczyciel
ustala:

-

-Jak o coś zapytam, niech zgłaszają się
wszyscy.

Ci, co wiedzą prawą ręką, ci co nie
wiedzą lewą...

Analiza porównawcza ról nauczyciela i ucznia

W nauczaniu tradycyjnym

- ✓ nauczyciel showman
 - ✓ uczeń mówi do nauczyciela
 - ✓ tok heurystyczny i pytanie-odpowiedź
 - ✓ część uczniów bierna
- ✓ konkurencja i gwiazdorstwo (kilkoro uczniów)
 - ✓ nauczyciel odpowiada za przebieg i realizację lekcji
- ✓ nauczyciel (program)
 - „ciągnie” ucznia w górę
 - ✓ nauczyciel ocenia (kilku) uczniów
 - ✓ ocena formalna

w nowym nauczaniu zindywidualizowanym

- ✓ nauczyciel organizator i konsultant
- ✓ uczniowie mówią między sobą
- ✓ rozwiązywanie problemu w grupie

- ✓ aktywność wszystkich uczniów
- ✓ współpraca, współdziałanie, uczniowie uczą się dla siebie i uczą się od siebie
- ✓ uczniowie tworzą rezultat i pracują dla osiągnięcia celu
- ✓ uczniowie rozwiązują problem według własnych możliwości
- ✓ uczeń ocenia sam siebie

- ✓ ocena samokrytyczną, dotycząca udziału i rezultatów

Umiejętności skutecznej komunikacji i coachingu

nauczyciel

(rzeczownik)

Osoba, która pomaga ci rozwiązywać problemy, których nigdy bez niej nie miałeś.

W myśl nowych założeń edukacji kształcenie
**powinno opierać się na interakcjach nauczyciela z uczniami,
jak również pomiędzy uczniami nawzajem**

co w konsekwencji stawia ucznia w roli poszukiwacza wiedzy a nie tylko w roli „biorcy”.

Tym samym uczeń staje się poniekąd „twórcą metod nauczania”.

**Nauczyciel, zgodnie z zasadami partnerstwa wchodzi do grupy jako jej uczestnik,
cały zespół – planuje, działa i sprawdza.**

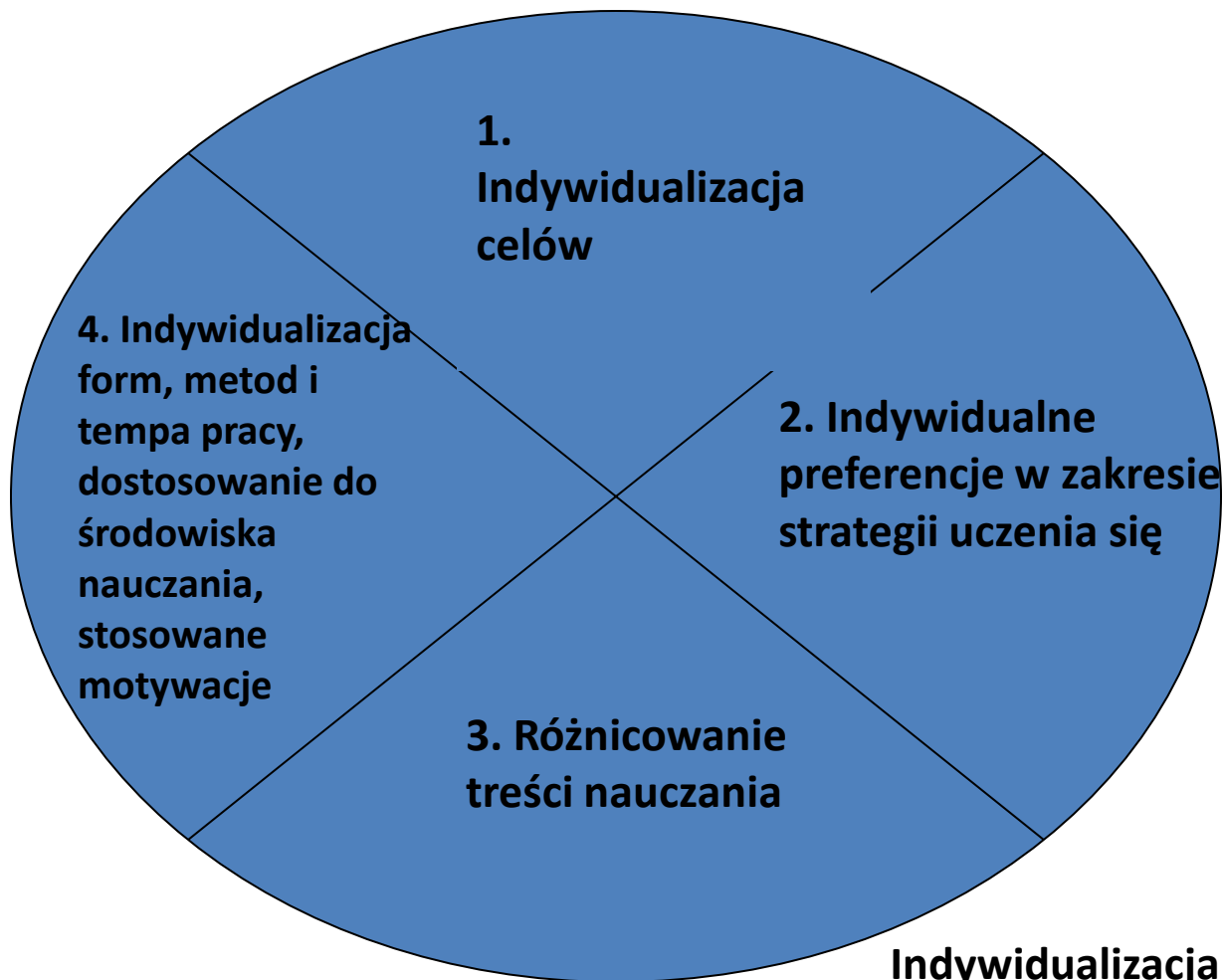
W tak pojętym działaniu uczeń staje się odpowiedzialny nie tylko za siebie ale i za grupę, a zarazem ma możliwość wykorzystania swoich mocnych stron, ma szansę zaistnieć.

Nie można w tym miejscu nie wspomnieć o powracających w pewnych warunkach i okolicznościach, wciąż „żywych” ideach nauczania propagowanych przez wielkiego pedagoga – Marię Montessori, takich jak:

**stawianie w nauczaniu na swobodny wybór, uczenie dziecka przez
działanie, ciągłe zmierzanie do wspierania dziecka w jego rozwoju, do
samowychowania.**

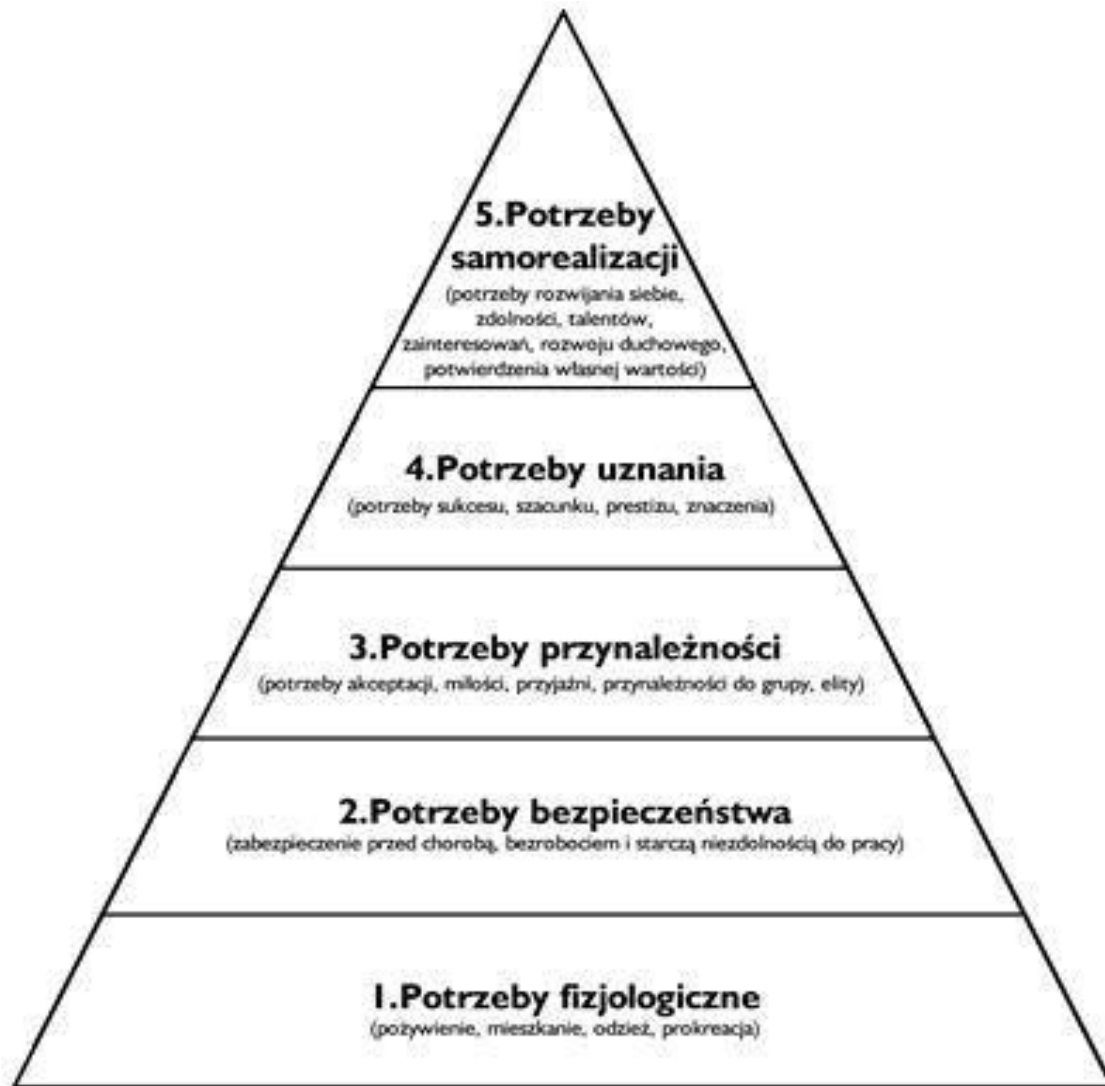
Nauczanie zindywidualizowane

Indywidualizacja nauczania

A. Sajdak, *Indywidualizacja w nauczaniu*.
W: *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*. T. II

1. Indywidualizacja celów opiera się na zaspokajaniu potrzeb każdego ucznia

Rozpoznawanie i tworzenie atmosfery sprzyjającej uczeniu się

Jeżeli **potrzeby emocjonalne** ucznia są zaspokajane, to jego rozwój emocjonalny przebiega prawidłowo.

Świadczą o tym [wskaźniki poziomu dojrzałości emocjonalnej](#)

Zalicza się do nich obserwowalne symptomy, takie jak:

- umiejętność czekania na nagrodę,
- trafne odczytywanie norm grupowych i stosowanie się do nich,
- adekwatne emocjonalne reagowanie na oceny pozytywne, negatywne,
- umiejętność współodczuwania stanów emocjonalnych innych ludzi,
- chęć niesienia pomocy i dzielenia się z innymi,
- umiejętność odraczenia własnych reakcji,
- zdolność porozumiewania się pozawerbalnego,
- dochodzenie do porozumienia,
- umiejętność współdziałania i zespołowego dążenia do realizacji celów,
- dzielenie się odpowiedzialnością i przywilejami

Umiejętność oceniania
wspierającego

Potrzeby społeczne dotyczą chęci przynależności do grupy, uczestnictwa w niej oraz akceptacji okazywanej przez grupę.

Obawa wykluczenia z grupy działa na uczniów destrukcyjnie. Szukają oni takich rówieśników, którym można się zwierzyć i podyskutować o istotnych dla nich sprawach.

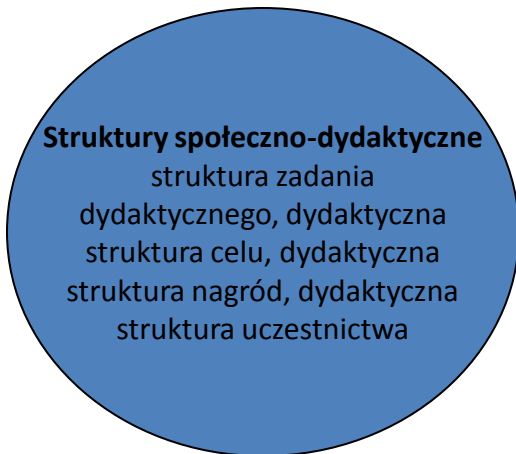
Zaspokajanie potrzeb społecznych ma wpływ na osiągnięcie dojrzałości społecznej. **Wskaźnikami dojrzałości społecznej** są:

- stopień ulegania naciskom grupowym łączącym się z władzą, autorytetem oraz nagrodami i karami;
- poziom identyfikacji uzależniony od atrakcyjności osób, z którymi jednostka się identyfikuje.

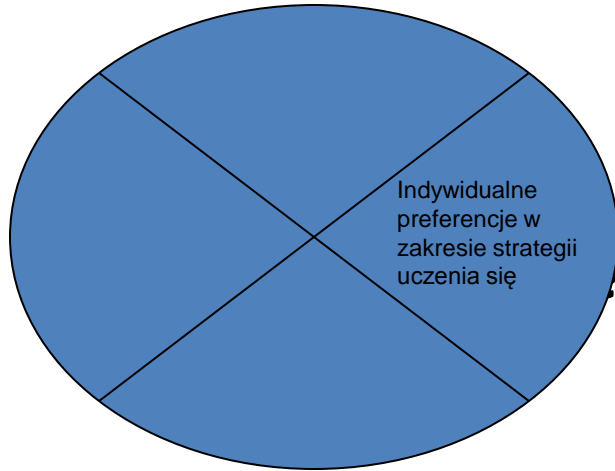
Rozpoznawanie, czym jest dobra szkoła z perspektywy każdego uczestnika procesu edukacyjnego

Procesy społeczne klasy oraz struktury społeczno-dydaktyczne to te elementy, które nauczyciel może celowo zmieniać i modyfikować

Nauczanie zindywidualizowane

2. Indywidualne preferencje w zakresie strategii uczenia się

Test **WAK** M. Łukasiewicza
typy preferencyjne określające
sposoby spostrzegania rzeczywistości
i uczenia się.

Wzrokowy styl uczenia się

Uczniowie powinni używać kolorowych pisaków, kredek do zaznaczania najważniejszym elementów, powinni jak najczęściej mieć prezentowany materiał w sposób wizualny np. ilustracje, filmy, prezentacje, obrazy .

Indywidualne preferencje w zakresie strategii uczenia się

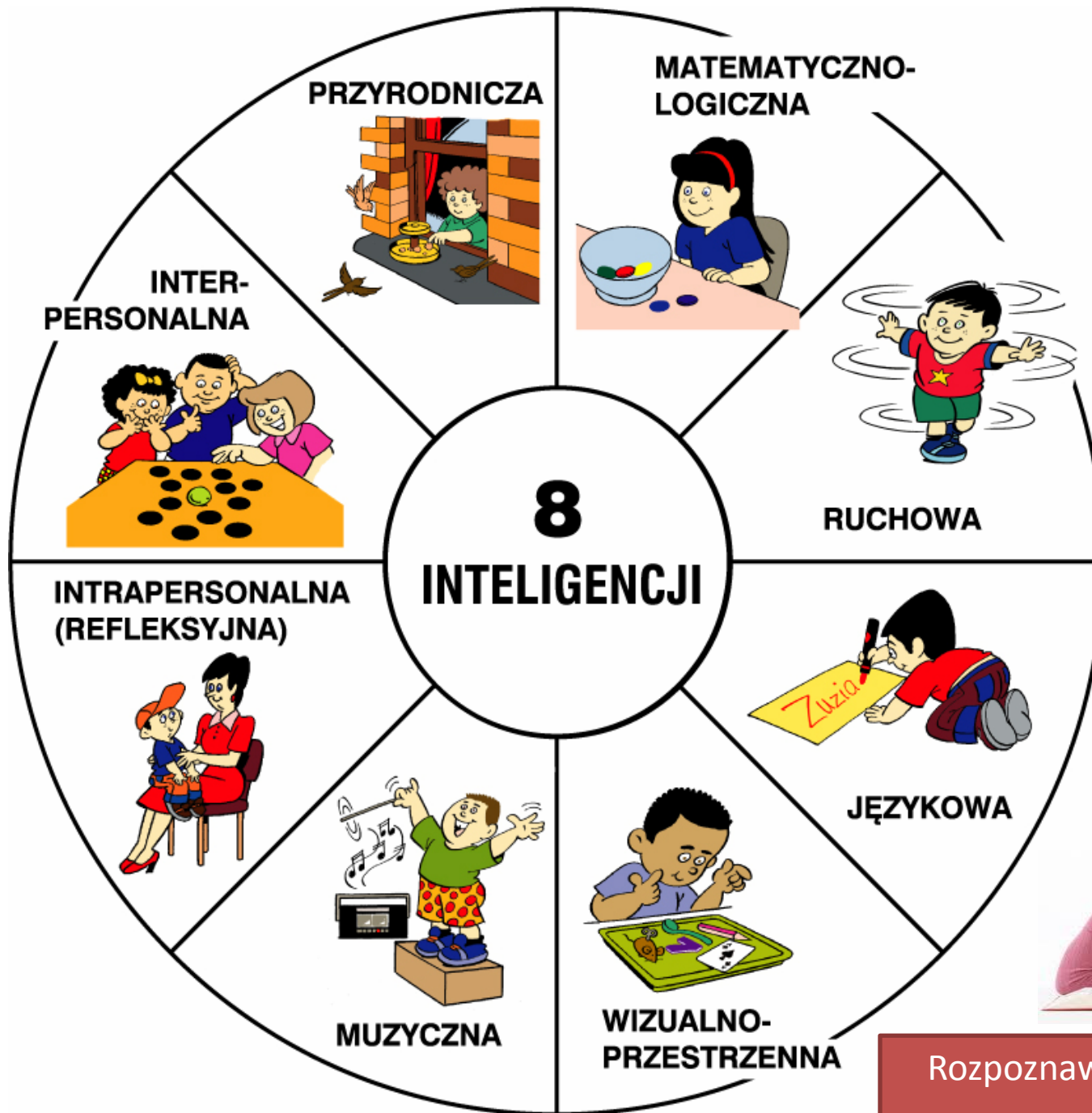
Test **WAK** M. Łukasiewicza

Audytywny styl uczenia się: skuteczne w uczeniu się tych osób jest głośne powtarzanie ważnych informacji

Kinestetyczny styl uczenia się: powinni wykorzystywać podczas nauki najwięcej zmysłów: ruch, węch, smak

Rozpoznawanie stylów uczenia się i nauczania

Rozpoznawanie rodzajów
inteligencji

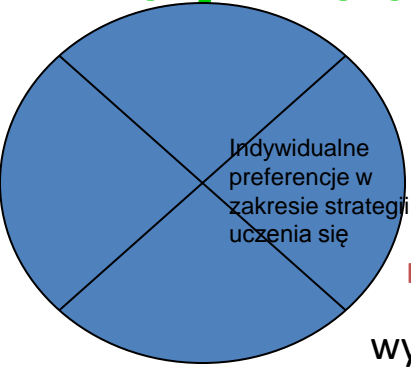
Zastosowanie teorii Gaardnera w edukacji wymaga spełnienia kilku warunków:

- Określenia **profilu inteligencji nauczyciela**, aby wyeliminować nieświadome preferowanie metod nauczania zgodnych z jego profilem.
- Określenia **profilu inteligencji każdego dziecka** w klasie, korzystając w przypadku młodszych dzieci głównie z obserwacji, a w przypadku starszych – przeprowadzając odpowiednie testy (program „Młody mistrz” – www.mistrz.edu.pl).
- Określenie **profilu dominacji** (w zakresie: ręki, nogi, oka, półkuli mózgowej oraz zmysłów: wzroku, słuchu, ruchu).

Dobierania metod nauczania, uczenia się stosownie do profilu inteligencji i dominacji każdego dziecka.

- Urządzenia klasy szkolnej tak, aby dzieci znalazły w niej kąciki zapewniające „wielointeligentne” funkcjonowanie.
- Zapoznania rodziców z profilem inteligencji dziecka, by mogli stosownie do niej organizować jego środowisko pozaszkolne.

Indywidualne preferencje w zakresie strategii uczenia się

Indywidualizacja sposobów uczenia się

możliwości merytoryczne („nauczenie się danej partii materiału

wymaga, by przystąpić do pracy już z pewnym określonym zasobem

wiadomości i umiejętności”),

możliwości intelektualne („zdolności ogólne i uzdolnienia specjalne, a także takie właściwości, jak pamięć, wyobraźnia”),

możliwości emocjonalne („środowisko, szkoła, to czym i jak uczeń zajmował się w przeszłości, wpływają na ukształtowanie się **motywacji, zainteresowań, postaw, aspiracji**, które z jednej strony mogą być granicą, zaporą przed intensywnym uczeniem się w ogóle lub danego przedmiotu, z drugiej strony mogą stanowić siłę napędową uczenia się i zarysować jego kierunek”),

możliwości fizyczne („zakres efektów uczenia się w danym czasie i czas, jaki można przeznaczyć nauczenie się, czyli użytek jaki można zrobić z posiadanych możliwości merytorycznych, intelektualnych i emocjonalnych, wyznaczony jest przez **fizyczną wydolność uczenia**”) (K. Kruszewski)

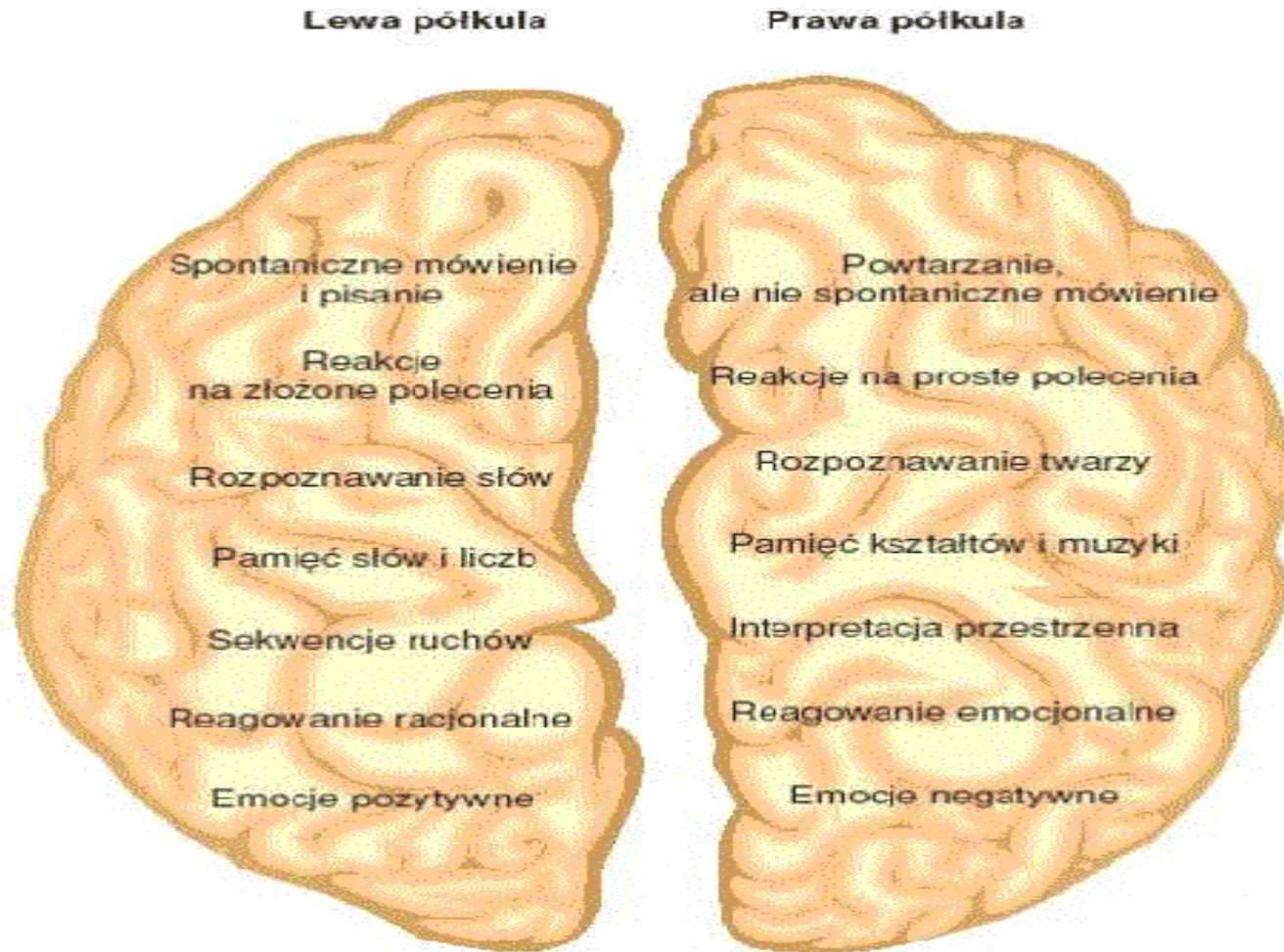

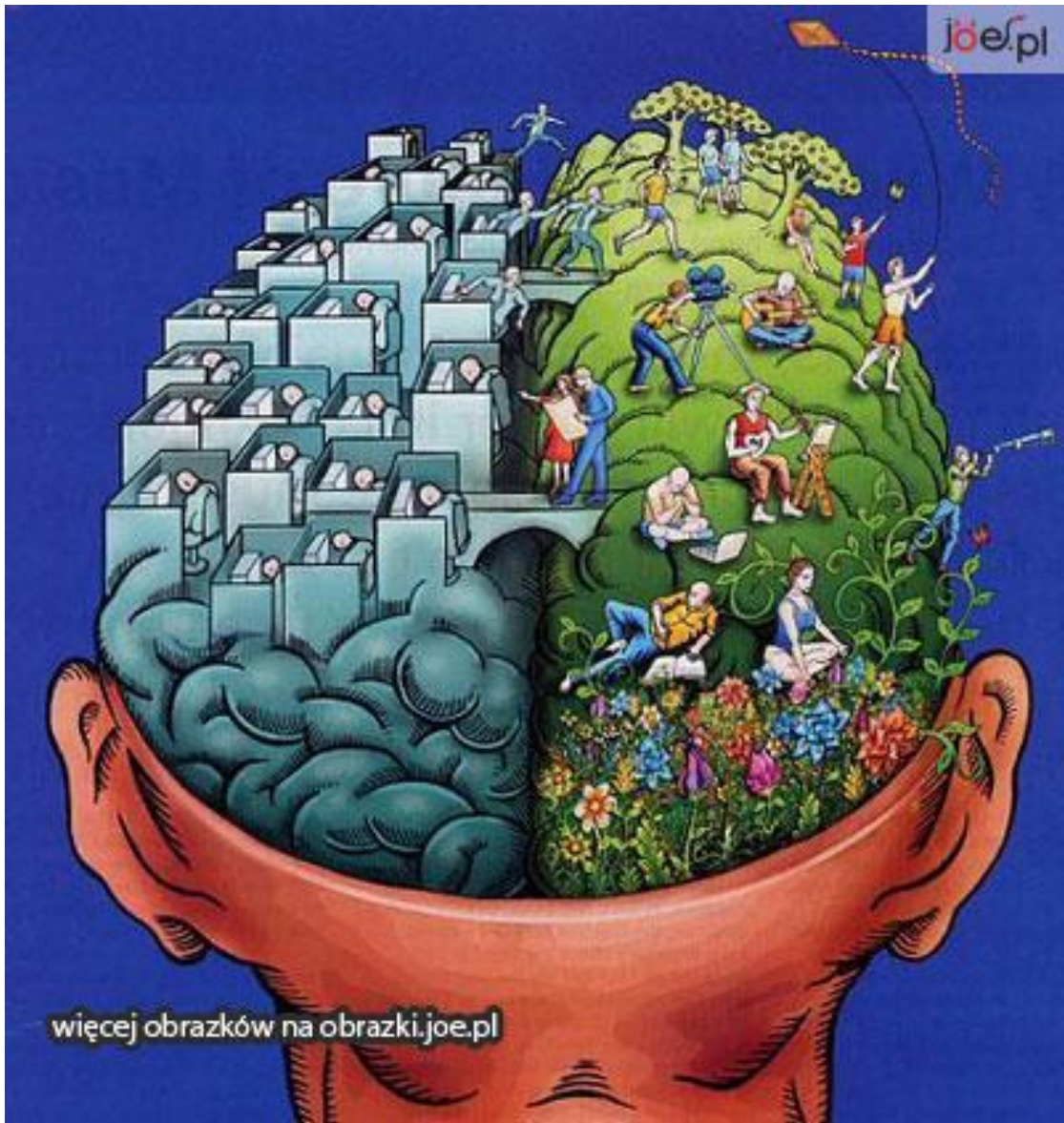
Umiejętność wykorzystania indywidualnych sposobów uczenia się

Indywidualny sposób uczenia się zależy od aktywności tej strony mózgu, której głównie używamy w procesie przyswajania i magazynowania informacji

sposób uczenia się = dominacja półkulowa + styl uczenia się

Każdy z nas używa obu półkul mózgowych. Ze względu na dominację jednej z nich, można podzielić nas na: lewopółkulowych, prawopółkulowych, obupółkulowych

więcej obrazków na obrazki.joe.pl

MÓZG KOBIECY

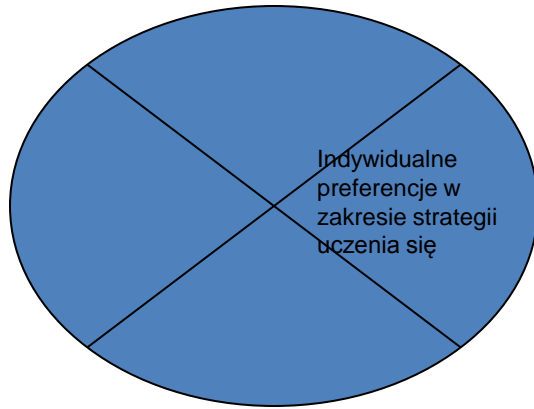

BUDOWA MÓZGU MĘŻCZYZNY

Uwaga: ze względu na śladową wielkość nie zaznaczono komórki wrażliwej na płacz dziecka w nocy

Indywidualne preferencje w zakresie strategii uczenia się

Czym jest styl uczenia się?

Styl uczenia zależy od następujących czynników:

- **strategie WAK** - w jaki sposób przyswajamy informacje – czy drogą wzrokową, słuchową, dotykając, czy poruszając się w przestrzeni;
- w jaki sposób porządkujemy i przetwarzamy informacje – czy dominuje **lewa, czy prawa półkula**, myślenie analityczne czy globalne;
- jakiego typu **warunki** są dla nas ważne dla skutecznego przyswajania wiedzy – emocjonalne, społeczne, fizyczne, środowiskowe;
- w jaki sposób przypominamy sobie informacje- **style myślenia**

Nauczanie zindywidualizowane

Style myślenia

Efekty uczenia się są związane nie tylko ze zdolnościami lub możliwościami jednostki, ale i z jej preferencjami w zakresie stosowania określonych strategii myślowych.

W literaturze psychologicznej najczęściej wyróżnia się cztery style myślenia (Gregorc 1982, za: Dryden, Vos 2003). Są to:

Styl konkretno-sekwencyjny

Osoby takie są mocno osadzone w rzeczywistości, a najlepszym sposobem uczenia się jest dla nich **doświadczenie praktyczne**. **Najlepiej przetwarzają informacje, jeżeli są one podane w ciągu liniowym i są dobrze uporządkowane**, łatwo zauważają szczegóły, bez trudu zapamiętują fakty, konkretne informacje, wzory i zasady, ale potrzebują spokojnego otoczenia. Zalecenia do nauki to rozwijanie zdolności organizacyjnych, gromadzenie jak największej liczby szczegółów, rozplanowanie zadań, dzielenie na etapy i konkretne czynności.

Planista – ludzie o takim stylu znajdują zastosowanie dla teorii i modeli. Zawsze poszukują jednego rozwiązania problemu, co do którego nie mają wątpliwości, że jest najlepsze. Szybko podejmują decyzje. Są skoncentrowani na rzeczywistości i twardo stąpają po ziemi. Aby dać się przekonać do jakiegoś rozwiązania, muszą widzieć jego konkretne zastosowania. Wymagają pracy na przykładach zaczerpniętych z życia.

Skuteczną metodą nauczania takich osób są studia przypadków. Dobrze uczą się także w sytuacji samodzielnego rozwiązywania problemów.

Styl konkretno-losowy

Osoby takie również mocno tkwią w rzeczywistości, najlepsza metoda uczenia się to **metoda prób i błędów, eksperymentowanie**; myślą dywergencyjnie, łatwo dokonują przeskoków myślowych potrzebnych w myśleniu twórczym, posługują się intuicją, szukają alternatyw, w rozwiązywaniu problemów, przyjmują różne perspektywy, punkty widzenia, **mają silną potrzebę działania na swój własny sposób**, lubią szybkie zmiany.

Ludzie charakteryzujący się tym stylem (Wykonawca) –uczą się z pierwszej ręki, lubią realizować plany i wdrażać je w życie. Szybko i łatwo angażują się w działanie. Bez problemu przystosowują się do zmieniającej się sytuacji. Są niecierpliwi, impulsywni i energiczni.

Mają podejście zadaniowe. Uczą się głównie poprzez działanie – wystarczy ich dobrze poinstruować. Nie znoszą natomiast pogadanek, monologów i dyskusji.

Style myślenia

Styl abstrakcyjno-losowy

Osoby takie **porządkują informacje i wrażenia przez refleksję**, nie służą im otoczenie oparte na formalnych strukturach, sytuacje nauczania silnie ustrukturalizowane, wolą podejście skoncentrowane na człowieku, **koncentrują się na uczuciach i emocjach**, najlepiej zapamiętują informacje spersonalizowane.

Zalecenia do nauki to wykorzystywanie naturalnych zdolności do pracy z ludźmi, uświadamianie sobie wpływu emocji na proces uczenia się, rozwijanie umiejętności uczenia się poprzez skojarzenia, przed wykonaniem zadania niech tworzą ogólny obraz całości z pozostawieniem sporej ilości czasu na wykończenie; wykorzystywanie pomocy wizualnych.

Typ spekulujący – ludzie tacy świetnie sobie radzą z konkretnymi sytuacjami, mają szeroki i wieloaspektowy ogląd sytuacji. Ich podejście polega raczej na obserwowaniu niż na podejmowaniu działań. Cieszą ich sytuacje wymagające generowania pomysłów, są w stanie zrozumieć różne punkty widzenia, mają szerokie zainteresowania i lubią zbierać informacje.

Najskuteczniejsze dla nich sposoby uczenia się to odwoływanie się do wyobraźni (techniki kreatywne), burze mózgow, dyskusje. Osoby takie niewiele skorzystają, jeśli będą przymuszane do działania

Styl abstrakcyjno-sekwencyjny.

Osoby takie myślą pojęciami, analizują informacje, bez trudu koncentrują się na najważniejszych punktach i wyciągają istotne szczegóły. **Myślą logicznie, racjonalnie, lubią czytanie, rozważania naukowe**, pracę wykonują zazwyczaj starannie, wolą pracować samodzielnie i w uporządkowanym otoczeniu, gorzej znoszą niejasno określone sytuacje.

Osoba taka (Myśliciel) najlepiej się uczy, gdy jej zadaniem jest integrowanie informacji i wyciąganie wniosków, będzie oczekiwała solidnej wiedzy, teorii, wyjaśnień i uzasadnień, a nie działań. Teoria jest tu ważniejsza niż praktyka

Część praktyczna- praca z uczniem zdolnym

Monika Markowska
Elżbieta Janikowska

Nauczanie zindywidualizowane

Przy doborze

treści programowych

w pracy indywidualizującej należy

kierować się następującymi uszczegółowionymi zasadami:

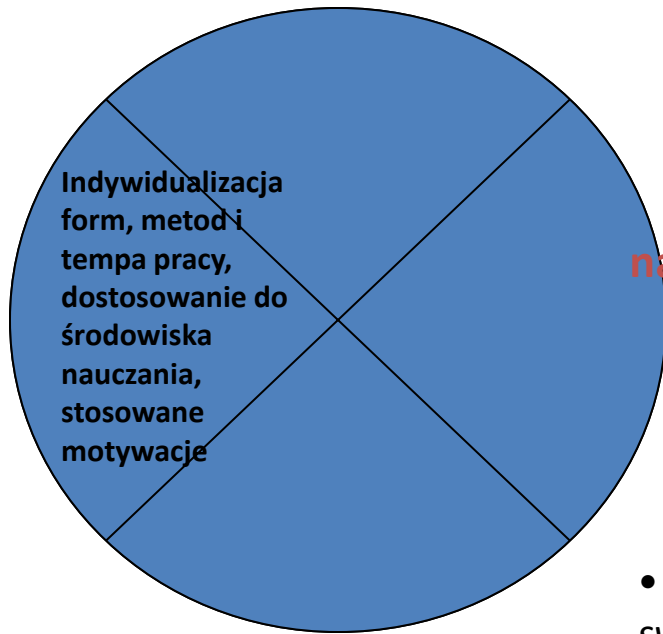
- **zasada ciągłości** w nauczaniu polega na gromadzeniu i wykorzystywaniu zbioru doświadczeń nauczycieli, w celu utrzymania **przyjętego stylu i specyfiki danej szkoły**;
- **zasada giętkości** polega na modyfikowaniu zakresu kolejności realizacji treści programowych (treści te powinny być **dostosowane do potrzeb ucznia**, wynikających ze specyfiki myślenia, typu osobowości lub innych właściwości indywidualnych);
- **zasada wychodzenia naprzeciw potrzebom i zainteresowaniom uczniów** polega na tym, aby skonstruować program, który wynikałby z **rzeczywistych potrzeb uczniów** danej klasy, zarówno tych, którzy są nastawieni na zdobycie jak największego zasobu wiedzy, jak i tych którzy w nauce widzą jedynie potrzebę intelektualną;

- zasada zróżnicowanego nagromadzenia **alternatywnych sposobów osiągnięcia określonych celów**, nakreślonych przez program;
- zasada **integracji wszystkich zdolności ucznia**, a więc wiedzy, zaangażowania emocjonalnego, poznania zmysłowego, intelektualnego oraz intuicyjnego;
- zasada **otwartości**, eliminująca wszystkie przeszkody, które ograniczają działalność poznawczą ucznia;
- zasada **niezależności**, która polega na tym, że jednostka może się uczyć tego, czego naprawdę chce, może to czynić w dowolny sposób byle tylko robiła to **spontanicznie** i uzyskiwała należyte postępy w nauce ;
- **zasada motywacji** polega na działalności, która wynika z wewnętrznych pobudek;
- **zasada komunikowania się** polega na rozwoju werbalnym i niewerbalnym umiejętności wymiany myśli i dzielenia się pomysłami i myślami z gronem kolegów nauczycieli.

Umiejętność
tworzenia i ewaluacji
programów nauczania

Nauczanie zindywidualizowane

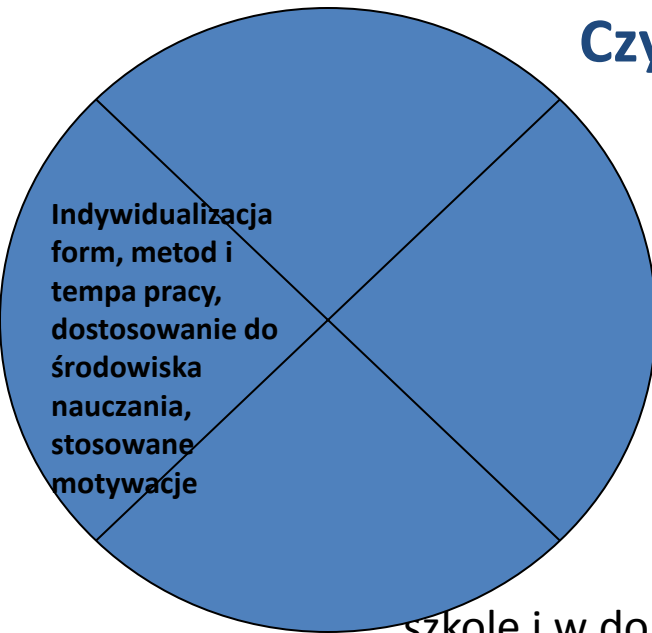
Chociaż poziom motywacji to indywidualna cecha każdego ucznia, są czynniki, które mogą ją warunkować i na które nauczyciel ma znaczący wpływ (Arends 1994, s. 138):

- **poziom napięcia** – odpowiedni poziom napięcia powiązany z pojawiającym się stresem może zachęcić lub zniechęcić ucznia do wykonania zadania,
- **koloryt emocjonalny** – nadawanie przez nauczyciela sytuacjom dydaktycznym pozytywnego, neutralnego lub negatywnego kolorytu emocjonalnego,
- **poziom poczucia sukcesu** – dostrzeganie związków pomiędzy wkładem pracy i wysiłkiem ucznia a powodzeniem i osiągnięciem sukcesu,
- **poziom zainteresowania** – odwoływanie się do zainteresowań uczniów,
- **sprzężenie zwrotne** – czyli otrzymywanie informacji zwrotnej o wyniku działania ucznia,
- **struktury dydaktyczne celu i nagród** – należy pamiętać o tym, że struktury zespołowe prowadzą do wzajemnych zależności, a sukces jest wynikiem wspólnej pracy włożonej w wykonanie zadania.

motywacja

Czynniki wpływające na motywację do uczenia się

Każdy człowiek ma swoisty system motywacyjny, który ukształtował się pod wpływem doświadczeń i wskutek wpływu wywartego przez osoby ważne w jego życiu. Oprócz doświadczeń zdobytych w

szkole i w domu, każdy uczeń ma własne, indywidualne predyspozycje i

potrzeby związane z uczeniem się, które mają szczególny wpływ na proces motywacji. Czynniki te muszą być brane pod uwagę w trakcie planowania przebiegu kształcenia. **Każdy nauczyciel powinien znać cele, jakimi kierują się uczniowie, podejmując wysiłek związany z uczeniem się.**

Do czynników, które determinują motywację uczniów do uczenia się, zaliczamy czynniki tkwiące w najbliższym otoczeniu, w szkole, w domu i w samym uczniu. Należą do nich:

- **czynniki motywacyjne związane ze szkołą** – osoba nauczyciela, atmosfera w klasie, strategie i metody kształcenia stosowane przez nauczyciela,
- **czynniki motywacyjne związane z rodziną** – sytuacja rodzinna i atmosfera domowa, współpraca rodziców ze szkołą,
- **czynniki związane z indywidualnymi predyspozycjami uczniów** – różne style poznawcze, uzdolnienia, zainteresowania i cechy rozwojowe, inteligencja, temperament, aspiracje (Dryden, Vos 2003).

SKUTECZNE MOTYWOWANIE:

Nie chcę

Nie mogę

Nie wiem

Gdybym mógł

Myszę, że mógłbym

Mógłbym spróbować

Myszę, że mogę

Mogę

Zrobię to

Zrobiłem to

początek procesu

efekt

Strategie motywacyjne stosowane przez nauczycieli

Dobór strategii motywowania uczniów wymaga następujących zasad:

- prowadzenie zajęć zawsze **powinno służyć opanowaniu przez uczniów konkretnego zakresu wiedzy oraz rozwijaniu indywidualnych cech** ucznia oraz tych, które są konieczne do funkcjonowania w przyszłości,
- każdy nauczyciel powinien przestrzegać zasady **działania na rzecz dobra ucznia**,
- każdego ucznia, niezależnie od jego osiągnięć, **należy postrzegać jako potencjalnie zdolnego do podjęcia wysiłku** związanego z uczeniem się i osiągnięcia sukcesu,
- każdy człowiek posiada możliwości, których nie dostrzega, dlatego **należy dążyć do uruchomienia potencjału drzemącego w każdym uczniu**

Umiejętność oceniania
wspierającego

It's Monday, go to work!

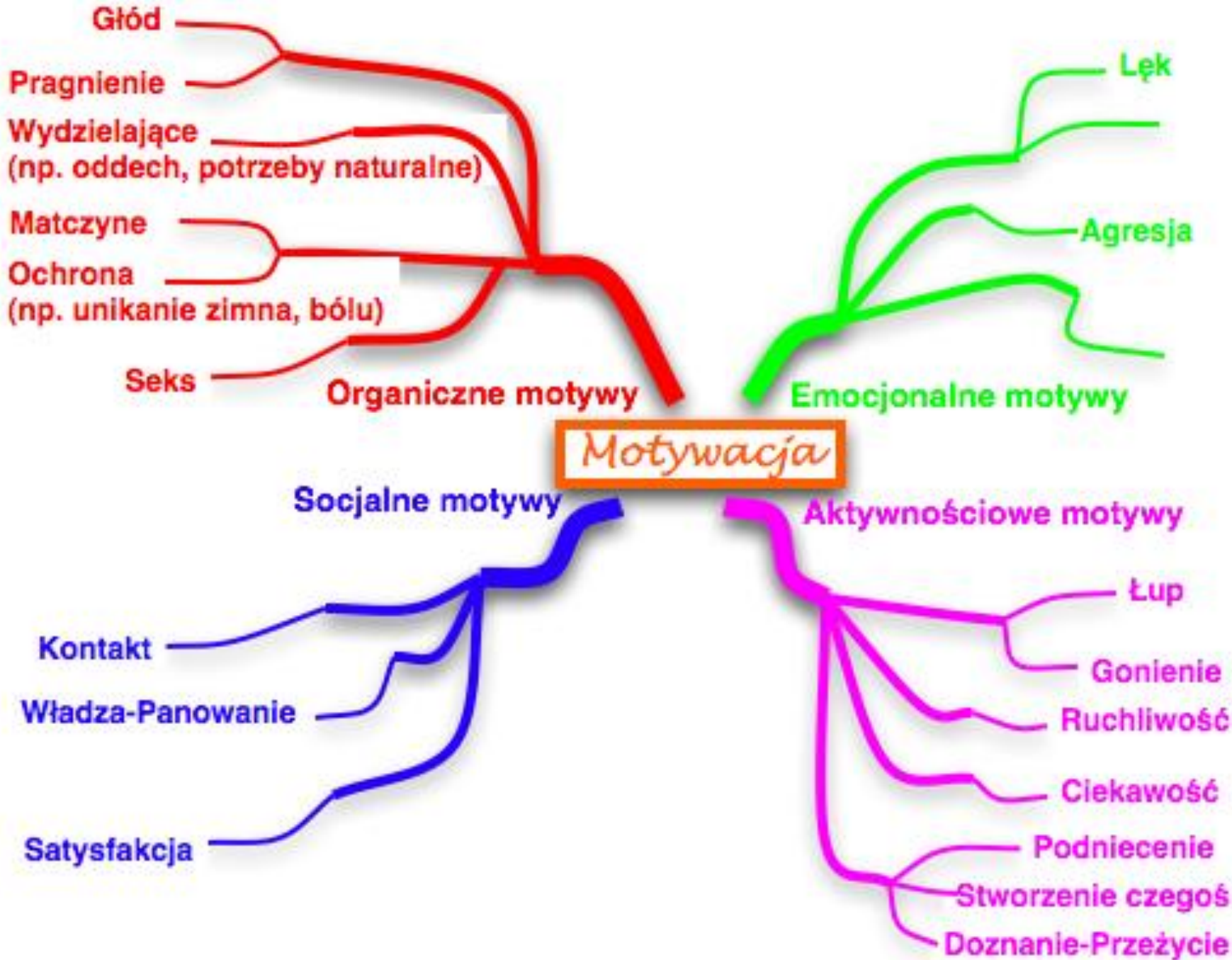
Strategie motywacyjne

- zwiększaj częstotliwość wzmocnień pozytywnych
- poproś uczniów, aby dokonywali oceny samych siebie
- proś uczniów, aby uczyli innych tego, co wiedzą sami
- wydawaj krótkie, zrozumiałe polecenia
- umożliwiał korzystanie z różnych pomocy dydaktycznych zrobionych przez uczniów
- oceniaj wysiłek włożony w pracę
- określ najlepszy dla ucznia sposób uczenia i zapamiętywania

Dostrzegaj w uczniu osobę!

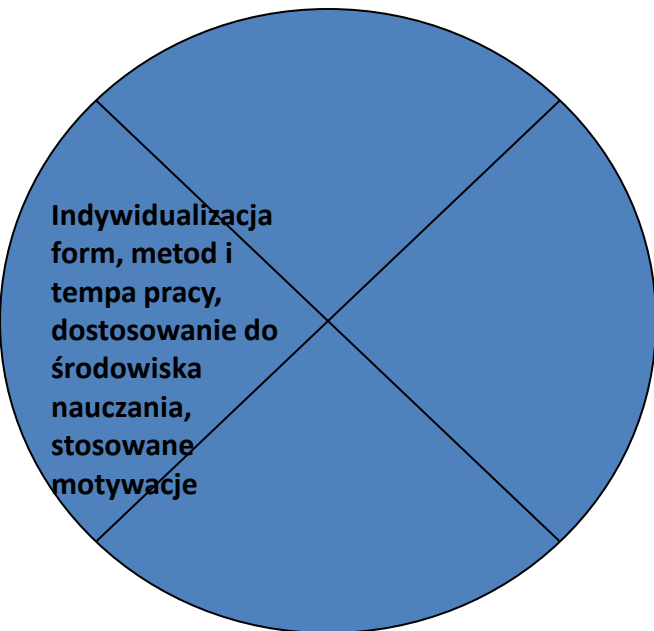

Umiejętność
motywowania do
pracy

Metody służące do polepszenia pamięci:

- **Krok 1.** Miej powód lub cel w zapamiętaniu tego, czego się uczysz.
- **Krok 2.** Zdecyduj świadomie, by przestać to, czego się uczysz, do pamięci długotrwałej.
- **Krok 3.** Wykorzystaj do tego twój styl uczenia się i preferowaną półkulę mózgową.
- **Krok 4.** Dbaj o aktywność pamięci, często ją wykorzystując i odświeżając.
- **Krok 1** - Miej powód lub cel w zapamiętaniu tego, czego się uczysz.
- Nie możemy wszystkiego się nauczyć. Musimy dokonać świadomego wyboru co dla nas jest ważne, co chcemy zapamiętać. Ważna jest odpowiedź na pytanie, dlaczego musimy się tego nauczyć. Jeśli pamiętamy o naszym celu, wówczas nasz mózg świadomy jest tego, że jest to materiał, który chcemy zapamiętać.

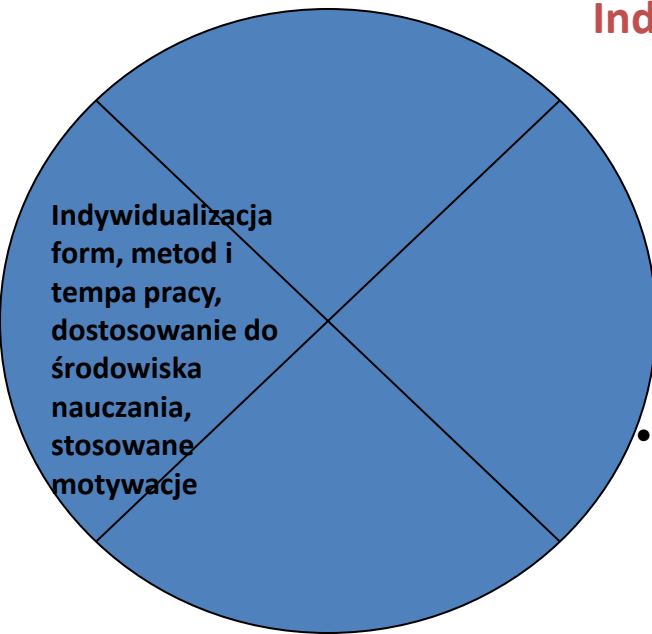

Indywidualizacja form i metod pracy

Pozwól, żeby nauka była zabawa, niezależnie od poziomu edukacyjnego! Każdy lubi się bawić!

- korzystaj z muzyki, piosenek i rytmu
 - używaj pomocy manualnych
 - odgrywaj role, przedstawienia, skecze
- proś uczniów o opisanie, co było przedmiotem nauki
 - poproś uczniów o zrobienie modelu
 - daj możliwość ekspresji oraz interakcji
 - rób wycieczki w teren
 - angażuj w symulacje sytuacji na terenie klasy
 - wzbogacaj otoczenie szkolne
- spraw, aby zaangażowali się w projekty wzięte z życia i doświadczenia
 - dawaj im częste wsparcie
- spraw, aby brali udział w dyskusjach grupowych
- opowiadaj historie

Indywidualna praca nauczyciela z uczniem może mieć też formę:

Indywidualizacja
form, metod i
tempa pracy,
dostosowanie do
środowiska
nauczania,
stosowane
motywacje

- Krótkich, kilkuminutowych rozmów nauczyciela z uczniem,
- Przygotowania przez ucznia referatów po przeczytaniu odpowiedniej literatury,
 - Korygowania błędów kolegów (szukanie błędów w rozumowaniu),
- Prowadzenia przez uczniów fragmentów lekcji (czasami przygotowanie całej lekcji),
- Zachęcania do czytania fachowych czasopism,
- Zwiększania lub zmniejszania wymagań, co do ścisłości i precyzji ich wypowiedzi,
- Organizowania konkursów w rozwiązywaniu zadań.
- Utworzenia w klasie systemu popularyzacji dorobku dzieci - imprezy, spotkania, podziękowania, dyplomy.
- Samodzielnej pracy ucznia nad zagadnieniami wykraczającymi poza program nauczania, wskazanymi przez nauczyciela. Uczeń pracuje w oparciu o specjalnie dla niego przygotowane listy zadań, karty prac, źródła itd. sporadycznie konsultując się z nauczycielem.
- Dodatkowe i zindywidualizowane prace domowe lub prace długoterminowe.
- Realizacji zadań o charakterze interdyscyplinarnym, np. wykonywanie prezentacji multimedialnych, tłumaczeń lub słowniczków przedmiotowych. prac z historii danej dziedziny wiedzy. prac literackich

Systemowe strategie działania na poziomie szkoły

- wykorzystywanie możliwości prawnych- indywidualny tok nauczania uczniów zdolnych, system zaliczania szerszych partii materiału
- tworzenie spójnej strategii pracy z uczniem zdolnym i potrzebującym pomocy (programy pracy z uczniem)
- ścisła współpraca z rodzicami przy badaniu i rozwijaniu talentów poszczególnych uczniów
- angażowanie rodziców w wykorzystywanie i wspieranie systemów WAK oraz inteligencji
- promowanie **wszystkich** talentów dzieci i młodzieży
- kładzenie nacisku na system uczenia się, nie tylko nauczania
- wprowadzenie spójnego systemu oceniania wspierającego
- Współpraca z lokalnymi pracodawcami, zakładami pracy- praktyczne przełożenie wiedzy szkolnej

Część praktyczna
Uczeń z trudnościami
Jagoda Kułak

Dzieci szczególnie uzdolnione

Arkusz Indywidualizacji dla dzieci zdolnych lub uzdolnionych*			
Zasady nauczania		Metody nauczania	Środki dydaktyczne
zasada świadomej aktywności zasada pojędowości (wielozmysłowość) zasada przystępności zasada systematyczności zasada łączenia teorii z praktyką zasada trwałości wiedzy i umiejętności zasada samodzielności zasada kształcenia umiejętności zasada triangulacji (współpracy z rodzicami) zasada pracy na zasobach (mocnych stronach) zasada tolerancji zasada pomocy koleżeńskiej zasada edukacji na poziomie analitycznym zasada pracy w strefie najbliższego rozwoju ucznia zasada oceny procesu nie produktu nauczania zasada akceptacji zasada stymulacji taktylnej zasada otwartości, zasada systematyczności zasada współdziałania, zasada pragmatyzmu.		podająca waloryzująca problemowa praktyczne e-portfolio, programy do budowania prezentacji multimedialnych, webquest, funkcje exe metoda projektu wycieczki plenery	zdania/ teksty z lukami rymowanki, np. rymowanki do ćwiczeń słuchu fonemowego układanki, puzzle o tematyce przyrodniczej zróżnicowanie środków mapy mózgu, mapy pamięciowe drzewo decyzyjne zestawy do badań mikroskopy przyrządy i materiały do wykonania własnych preparatów lupy globusy stacje meteorologiczne igły magnetyczne, kula magnetyczna wagi układy słoneczne
Formy nauczania	Organizacja nauczania	Metody sprawdzania wiedzy i umiejętności	Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności
indywidualna grupowa zespołowa praca ucznia z pomocą nauczyciela pytań pomocniczych i naprowadzających wyciągnięcie czasu pracy pomocnik nauczyciela	siedzi blisko nauczyciela siedzi koło ucznia spokojnego siedzi koło ucznia zdolnego siedzi w pierwszej ławce korzysta z komputera i innych urządzeń	ustna z pytaniami problemowymi ustna z pytaniami naprowadzającymi pisemna	indywidualna grupowa zespołowa praca ucznia z pomocą nauczyciela pytań pomocniczych i naprowadzających wyciągnięcie czasu pracy

Dzieci z trudnościami w zdobywaniu umiejętności matematycznych

Arkusz Indywidualizacji dla dzieci z trudnościami w zdobywaniu umiejętności matematycznych*			
Zasady nauczania	Metody nauczania	Środki dydaktyczne	
<p>zasada świadomej aktywności</p> <p>zasada pogłębłości (wielozmysłowości)</p> <p>zasada przystępności</p> <p>zasada systematyczności</p> <p>zasada łączenia teorii z praktyką</p> <p>zasada trwałości wiedzy i umiejętności</p> <p>zasada samodzielności</p> <p>zasada kształcenia umiejętności</p> <p>zasada triangulacji (współpracy z rodzicami)</p> <p>zasada pracy na zasobach (mocnych stronach)</p> <p>zasada tolerancji</p> <p>zasada pomocy koleżeńskiej</p> <p>zasada edukacji na poziomie enaktywnym</p> <p>zasada pracy w strefie najbliższego rozwoju ucznia</p> <p>zasada oceny procesu nie produktu nauczania</p>	<p>podająca waloryzującą problematykę praktyczną</p>	<p>zdania/ teksty z lukami</p> <p>rymowanki np. rymowanki do ćwiczeń słuchu fonemowego, do ćwiczeń morfologicznych, do ćwiczeń syntaktycznych i pragmatycznych</p> <p>rebusy</p> <p>układanki, puzzle</p> <p>domino matematyczne</p> <p>piramidki matematyczne</p> <p>przyrządy do pomiaru</p> <p>liczycie montesoriańskie</p> <p>liczniki</p> <p>lisaiki</p> <p>wskazówki zegara</p> <p>kartki kalendarza</p> <p>klocki Dienes i Moroz</p> <p>inne klocki</p> <p>domina liczbowe</p> <p>głośne myślenie połączone z nagraniem (rejestracją głosu przy pomocy rejestratora dźwięku w komputerze lub dyktafonu)</p> <p>zaangażowanie motoryki dużej: odmierzanie krokami, palcami, łokciami i in.</p> <p>technika „książki kucharskiej” – dziecko spisuje po kolei jak wykonać zadanie</p> <p>kolorowe grafy, schematy</p> <p>naklejki do oznaczania prawej i lewej strony</p> <p>głośne odczytywanie zadania</p> <p>szacunkowe określanie wyniku, przed przystąpieniem do liczenia</p>	
Formy nauczania	Organizacja nauczania	Metody sprawdzania wiedzy i umiejętności	Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności
<p>indywidualna</p> <p>grupowa</p> <p>zespółowa</p> <p>praca ucznia z pomocą nauczyciela</p> <p>pytań pomocniczych i naprowadzających</p> <p>wydłużenie czasu pracy</p>	<p>siedzi blisko nauczyciela</p> <p>siedzi koło ucznia spokojnego</p> <p>siedzi koło ucznia zdziwnego</p> <p>siedzi w pierwszej ławce</p> <p>korzysta z komputera i innych urządzeń</p>	<p>ustna z pytaniami problemowymi</p> <p>ustna z pytaniami naprowadzającymi</p> <p>pisemna</p>	<p>indywidualna</p> <p>grupowa</p> <p>zespółowa</p> <p>praca ucznia z pomocą nauczyciela</p> <p>pytań pomocniczych i naprowadzających</p> <p>wydłużenie czasu pracy</p>

Dzieci z zaburzeniami komunikacji społecznej

Arkusz Indywidualizacji dla dzieci z zaburzeniami komunikacji społecznej*			
Zasady nauczania		Metody nauczania	Środki dydaktyczne
zasada świadomej aktywności zasada pogłębłości (wielozmysłowości) zasada przystępności zasada systematyczności zasada łączenia teorii z praktyką zasada trwałości wiedzy i umiejętności zasada samodzielności zasada kształcenia umiejętności zasada triangulacji (współpracy z rodzicami) zasada pracy na zasobach (mocnych stronach) zasada tolerancji zasada pomocy kółceńskiej zasada edukacji na poziomie aktywnym zasada pracy w sferze najbliższego rozwoju ucznia zasada oceny procesu nie produktu nauczania zasada akceptacji zasada stymulacji taktylnej zasada otwartości, zasada systematyczności, zasada współdziałania, zasada pragmatyzmu.		podająca waloryzująca problemowa praktyczna bajkoterpia arteterapia psychogimnastyka muzykoterapia	środki plastyczne pios nagrania z muzyką nagrania z muzyką relaksacyjną gry i zabawy planszowe gry i zabawy towarzyskie pacynki teatryki zdjęcia ludzkich twarzy zdjęcia lub ilustracje sytuacji społecznych
Formy nauczania	Organizacja nauczania	Metody sprawdzania wiedzy i umiejętności	Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności
indywidualna grupowa zespołowa praca ucznia z pomocą nauczyciela pytań pomocniczych i naprowadzających wydłużenie czasu pracy	siedzi blisko nauczyciela siedzi koło ucznia spokojnego siedzi koło ucznia zdolnego siedzi w pierwszej ławce korzysta z komputera i innych urządzeń uczniowie siedzą w kręgu	ustna z pytaniami problemowymi ustna z pytaniami naprowadzającymi pisemna	indywidualna grupowa zespołowa praca ucznia z pomocą nauczyciela pytań pomocniczych i naprowadzających wydłużenie czasu pracy

Dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu

ANEKS 5

Arkusze Indywidualizacji pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych*

Dzieci ze specyficznymi trudnościami w czytaniu i pisaniu, w tym także zagrożonych ryzykiem dysleksji			
Zasady nauczania	Metody nauczania	Środki dydaktyczne	
zasada świadomej aktywności zasada pogłębłości (wielozmysłowości) zasada przystępności zasada systematyczności zasada łączenia teorii z praktyką zasada trwałości wiedzy i umiejętności zasada samodzielności zasada kształcenia umiejętności zasada triangulacji (współpracy z rodzicami) zasada pracy na zasobach (mocnych stronach) zasada tolerancji zasada pomocy koleżeńskiej	podająca waloryzująca problemowa praktyczna	zdania/ teksty z lukami, rymowanki np. rymowanki do ćwiczeń słuchu fonemowego, do ćwiczeń morfologicznych, do ćwiczeń syntaktycznych i pragmatycznych rebusy układanki, puzzle zabawa zegarowa nagrania dźwięków do treningu słuchu ilustrowany alfabet – ilustrowanie liter przez dzieci loteryjki domino wyrazowe mższpanki sylabowa pisanie, rysowanie po śladzie szlaczki, wzorki dorysowywanie drugiej części rysunków dyktando graficzne połowe lub punktowe rysowanie sekwencji wyszukiwanie różnic w obrazkach suwaki, wprawki, tańcuchy sylabowo-wyrazowe zagadki pisanie ze słuchu nichome alfabety, makatki z literami	
Formy nauczania	Organizacja nauczania	Metody sprawdzania wiedzy i umiejętności	Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności
indywidualna grupowa zespołowa praca ucznia z pomocą nauczyciela pytań pomocniczych i naprowadzających wydłużenie czasu pracy	siedzi blisko nauczyciela siedzi koło ucznia spokojnego siedzi koło ucznia zdolnego siedzi w pierwszej ławce korzysta z komputera i innych urządzeń	ustna z pytaniami problemowymi ustna z pytaniami naprowadzającymi pisemna	indywidualna grupowa zespołowa praca ucznia z pomocą nauczyciela pytań pomocniczych i naprowadzających wydłużenie czasu pracy